

MEDNARODNO LETO JAM IN KRASA

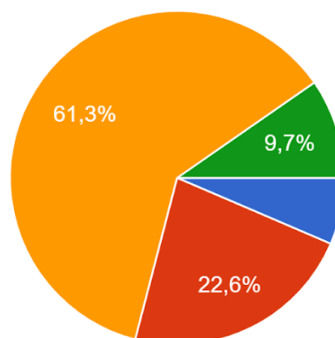
Leti 2021 in 2022 je Mednarodna speleološka zveza razglasila za mednarodni leti jam in krasa. Ob tej priložnosti sem pri ITS družboslovje pripravila anketo, v kateri me je zanimalo, kakšno znanje imajo dijaki naše šole o jamah in krasu. V njej je sodelovalo 62 dijakov in dijakinj Šolskega centra Srečka Kosovela Sežana.

1. Kakšna je razlika, če v slovenščini napišemo kras ali Kras?

Pri prvem vprašanju sem hotela izvedeti, v kolikšni meri so **anketiranci seznanjeni z razliko med zapisom besede krasa z malo in veliko začetnico**. Velika večina je pravilno odgovorila, da je kras tip površja, kamnita pokrajina, ki je nastala na apnencu, medtem ko je Kras karbonatna planota med Tržaškim zalivom, Vipavsko dolino in Divačo. Pojavljal pa se je tudi odgovor, da je Kras naselbinsko in ledinsko ime, kar tudi drži.

2. Koliko jam je trenutno registriranih v Sloveniji?

Pri tem vprašanju so dijaki zelo različno izbirali odgovore, pri čemer se je večina odločila za pravilni odgovor, kar 38 dijakov oz. 61,3 % je označilo, da je v Sloveniji trenutno registriranih okrog 13.000 jam.

3. Katere kraške jame v Sloveniji si že obiskal?

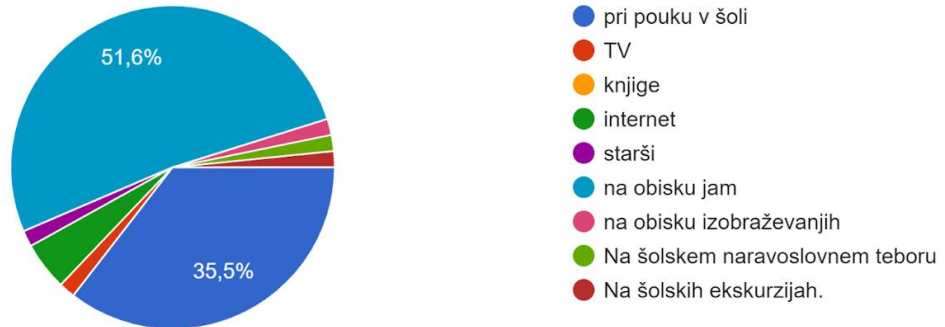
Pri tretjem vprašanju me je zanimalo, **katere kraške jame so naši dijaki v Sloveniji že obiskali**. Večina dijakov je naštel Postojnsko jamo, Škocjanske jame, Vilenico, Dimnice in Divaško jamo. Posamezniki so omenili še obisk jame Pivka, jame pod Predjamskim gradom, Ledene jame, Križne jame, Jame pod hrastom, jame Malance, Pečine pod Medvejkom ter Kostanjeviške jame. Največ dijakov (kar 26) je naštel po tri jame, 16 dijakov štiri, 10 dijakov po dve, 3 po pet. En dijak pa je naštel kar sedem jam, ki jih je že obiskal.

4. Katere od kraških jam, ki si jih naštel pri prejšnjem vprašanju, si obiskal na šolskih ekskurzijah?

Pri četrtem vprašanju me je zanimalo, **katere od prej naštetih jam so obiskali v sklopu šolskih ekskurzij**. Pričakovano jame, ki jih je večina naštel, kot kraške jame, obiskane v Sloveniji pri prejšnjem vprašanju, so obiskali v sklopu šole, in sicer to so: Postojnska jama, Vilenica, Škocjanska jama in jama Dimnice.

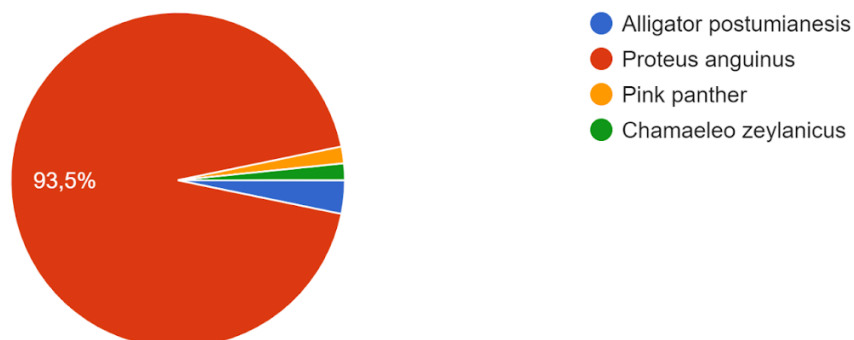
5. Kje si največ izvedel o jamah?

Namen tega vprašanja je bilo izvedeti, od kod prihaja znanje dijakov o jamah. Grafikon lepo pokaže, da so dijaki največ znanja o jamah pridobili ob obisku jam. Velik delež učencev je o jamah veliko izvedel pri pouku v šoli in le po en dijak je o jamah izvedel največ na izobraževanjih, na šolskem naravoslovnem taboru, od staršev, na TV-ju.

6. Na sliki je človeška ribica. Kakšno je njeno pravo ime?

Pri tem vprašanju me je zanimalo, ali anketiranci poznajo **znanstveno ime človeške ribice**, saj je to velika atrakcija v Postojnski jami. Velika večina, 93,5 % oz. 58 dijakov, je izbrala pravilen odgovor. Le 4 anketiranci so se odločili za napačen odgovor.

7. Ali poznaš še kakšno žival, ki živi v kraških jamah? Katero?

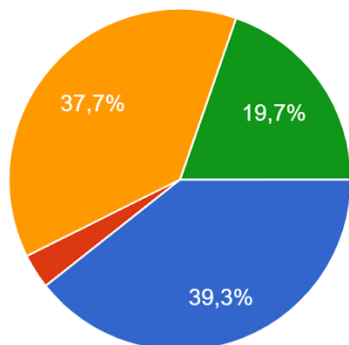
Namen tega vprašanja je bil izvedeti, katere jamske živali poleg človeške ribice še poznajo anketiranci. Dijaki/nje so našli številne živali. Večina je zapisala netopirja, ki je trogloksen in je le delno prilagojen na življenje v jami, kar ne pomeni, da je odgovor nepravilen. Mnogi so omenili tudi drobnovratnika, ki je bil prva najdena jamska žival. Leta 1831 ga je v Postojnski jami našel Luka Čeč, Postojnska jama pa je zaradi tega postala zibelka speleobiologije; jamske ali podzemne biologije.

Eden izmed anketirancev je omenil tudi Hitlerjevega brezokca (*Anophthalmus hitleri*), ki je slovenski endemit in je svetovno znan zaradi svojega znanstvenega imena.

Mnogi so omenili tudi jamske pajke, hrošče, kobilice in črne močerile.

8. Kje živi človeška ribica?

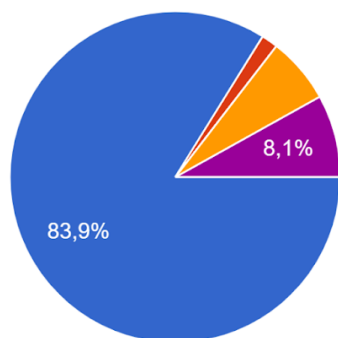
Tu so dijaki/nje morali izmed naštetih odgovorov označiti **življenjski prostor človeške ribice**, pri čemer se je večina odločila za nepravilen odgovor. Za pravilen odgovor, da človeška ribica živi v jamah Dinarskega krasa, se je odločilo le 23 anketirancev oz. 37,7 %.

- v Postojnski jami in nikjer drugje
- samo v jamah Slovenije
- samo v jamah Dinarskega krasa
- povsod, kjer so kraške jame

9. Katera reka je ustvarila Postojnsko jamo?

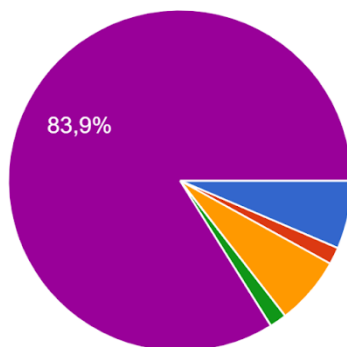
Pri tem vprašanju so anketiranci izmed naštetih rek morali izbrati tisto **reko, ki je ustvarila Postojnsko jamo**. Kar 83,9 % oz. 52 anketirancev je izbrala pravilen odgovor, reko Pivko.

- reka Pivka
- reka Ljubljanica
- reka Unica
- reka Postojnščica
- reka Reka

10. Katera reka je ustvarila Škocjanske jame?

Anketiranci so izmed naštetih rek morali izbrati tisto **reko, ki je ustvarila Škocjanske jame**. Kar 83,9 % oz. 52 oseb je izbralo pravilen odgovor, reko Reko.

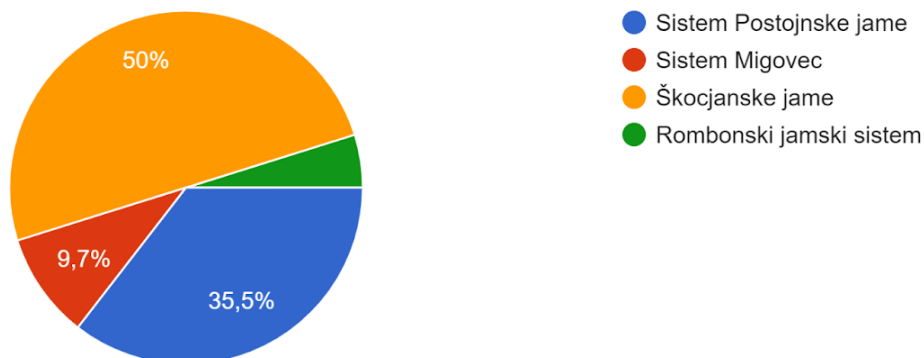
- reka Pivka
- reka Ljubljanica
- reka Unica
- reka Škocjanščica
- reka Reka

11. Katera jama v Sloveniji je najbolj obiskana?

Postojnska jama je najbolj obiskana jama v Sloveniji. Le ena oseba je menila, da je Škocjanska jama najbolj obiskana jama v Sloveniji, kar je nepravilno.

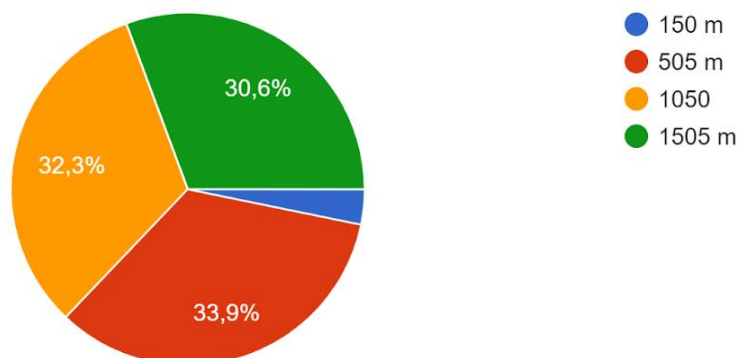
12. Katera jama oziroma jamski sistem je najdaljši v Sloveniji?

Pri tem vprašanju sem želela ugotoviti, ali dijaki poznajo **najdaljši jamski sistem v Sloveniji**. Ugotovila sem, da večina anketirancev tega ne pozna, kot najdaljši jamski sistem je navedla Škocjanske jame. Le 9,7 % oz. 6 oseb je odgovorilo na zastavljeno vprašanje pravilno, da je najdaljši znani jamski sistem v Sloveniji sistem Migovec. To niti ni presenetljivo, saj ta jamski sistem ni primeren za turistični obisk in o njem redko slišimo.

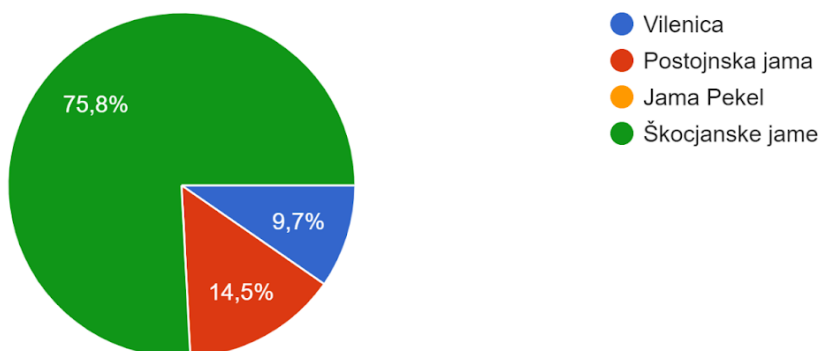
13. Najgloblja slovenska jama je Čehi 2. Koliko je globoka?

Pri tem vprašanju se je večina dijakov odločila za nepravilni odgovor. Kar 21 anketirancev oz. 33,9 % je menila, da je jama Čehi 2 globoka 505 m. Za pravilen odgovor se je odločilo 19 oseb oz. 30,6 %, saj je najgloblja slovenska jama v Sloveniji, Čehi 2 globoka 1505 m.

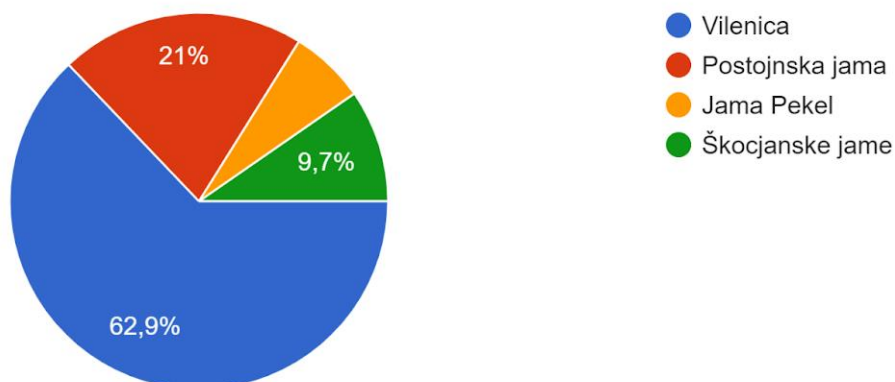
14. Katera slovenska jama je vpisana na seznam Unesca?

Pri tem vprašanju se je velika večina odločila za pravilen odgovor, kar 47 oseb oz. 75,8 % je izbralo Škocjanske jame. Drugi so izbrali Postojnsko jamo in Vilenico, kar sta seveda nepravilna odgovora.

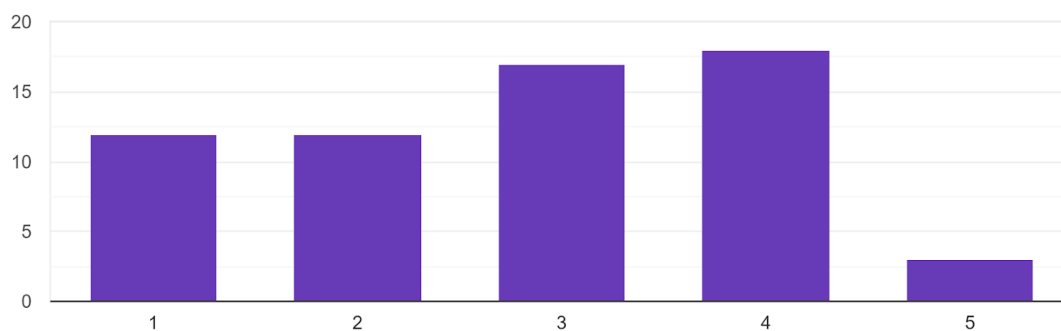
15. Katera slovenska jama velja za najstarejšo turistično jama?

Tudi tu je večina dijakov izbrala ustrezen odgovor, kar 39 oseb oz. 62,9 % je izbrala jama Vilenico, ki je najstarejša turistična jama v Sloveniji.

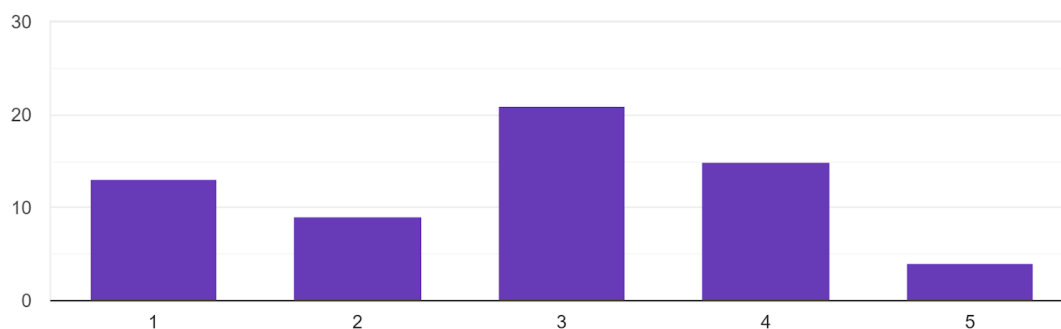

16. Pri naslednjih trditvah so anketiranci označevali, koliko se s trditvami strinjajo. 1 - se sploh ne strinjam 5 - popolnoma se strinjam

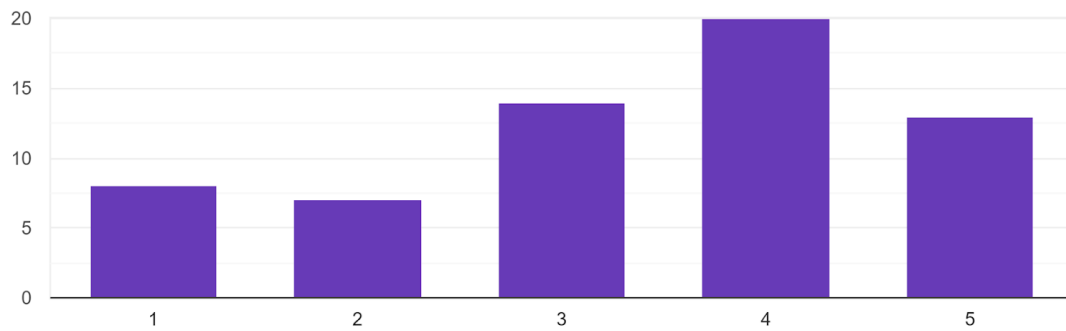
Kraške jame ogroža kmetijstvo.

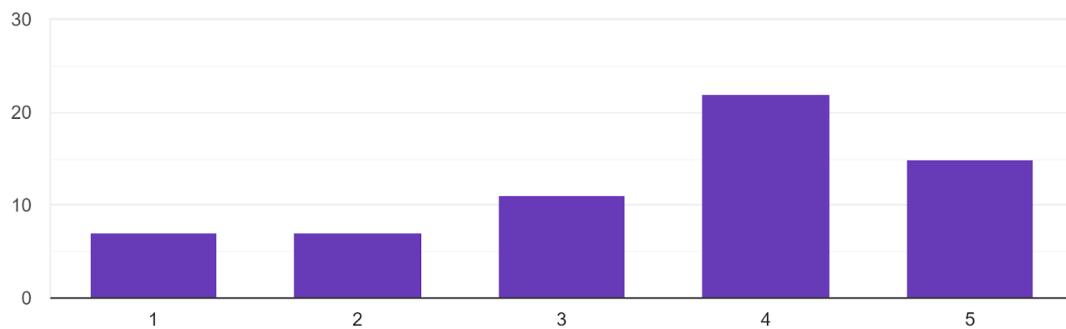
Kraške jame ogroža promet.

Kraške jame ogroža turizem.

Kraške jame ogroža industrija.

17. V vrtače, brezna in kraške jame ljudje pogosto odlagajo odpadke. Kako bi ljudi prepričali, da tega ne bi več počeli?

Zadnje vprašanje je bilo odprtega tipa. Tukaj sem anketirance prosila, da napišejo en predlog, kako bi ljudi prepričali, da v jame ne bi več odlagali smeti, saj je to velika težava, ker je samočistilna sposobnost krasa zelo nizka.

Najbolj pogosti odgovori so bili:

- Stroge kazni z visoko globo.
- Opozorilne table za prepoved odlaganje smeti.
- Več odlagališč smeti, smetnjakov.

Poleg teh se je pojavilo še kar nekaj zelo inovativnih idej.

- Več izobraževanj oz. predavanj za otroke in odrasle o pomenu čistosti jam, o kraškem svetu in o sestavi kamnin.
- Pred vhodom in pred izhodom namestitvev smetnjakov, ki naj bi bili še posebej vidni - manjši ekološki otok.
- Redno čiščenje okolice jame, čistilne akcije.
- Zapiranje vhoda/izhoda jame.